

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาข้อเท็จจริงที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งต้องอธิบายและทำความเข้าใจในบริบทต่าง ๆ รูปแบบของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบแผน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งของภาครัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และมีประสบการณ์การทำงานด้านนี้อย่างน้อย 1 ปี โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงรวม 20 คน ประกอบด้วยนักสังคมสงเคราะห์ของหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

1. กรมประชาสงเคราะห์	รวม 9 คน
- กองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก	3 คน
- สถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท	1 คน
- สำนักงานประชาสงเคราะห์ จ.นนทบุรี	2 คน
- สำนักงานประชาสงเคราะห์ จ.ปทุมธานี	1 คน
- สำนักงานประชาสงเคราะห์ จ.สมุทรปราการ	2 คน
2. สำนักงานมัย กรุงเทพมหานคร	รวม 2 คน
- กองส่งเสริมสาธารณสุข	1 คน
- ศูนย์บริการสาธารณสุข 24 บางเขน	1 คน
3. ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์	รวม 2 คน
4. ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช	รวม 1 คน
5. โรงพยาบาลเด็ก	รวม 1 คน
6. ศูนย์สุขวิทยาจิต	รวม 1 คน
7. ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก	รวม 4 คน
- ฝ่ายช่วยเหลือ	2 คน
- ฝ่ายบ้านพัก	2 คน

นอกจากนี้ ยังได้ทำการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมจากผู้บริหารของหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสวัสดิการสังคมและตัวแทนของนักวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้อีก 4 คน คือ

1. นายอิระวัชร จันทระประเสริฐ	อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์
2. นายตระกูล วินิจฉัยภาค	อัยการพิเศษฝ่ายกิจการต่างประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด
3. นายแพทย์ชาติ วีฑูรชาติ	ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช
4. พ.ต.ท.เชวงศักดิ์ สิ้นสูงสุด	รองผู้กำกับการ กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน

โดยมีผลการศึกษารวบรวมได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทางประชากรพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีอายุระหว่าง 23-59 ปี อายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 28-42 ปี โดยมีพื้นความรู้สาขาสังคมสงเคราะห์ระดับปริญญาตรีรวม 11 คน ระดับปริญญาโท รวม 5 คน อีก 4 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาที่เกี่ยวข้อง ในจำนวนนี้มีผู้รับราชการ 16 คน และทำงานให้กับองค์กรเอกชน 4 คน โดยนักสังคมสงเคราะห์ของภาครัฐและเอกชนมีรายได้ต่างกันไม่มากนัก รายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 15,500 บาท ขึ้นอยู่กับระยะเวลาการทำงานของแต่ละบุคคล นักสังคมสงเคราะห์ในกลุ่มนี้เป็นโสด 10 คน สมรสแล้ว 9 คน และอีก 1 คน หย่าร้าง ทั้งนี้ นักสังคมสงเคราะห์ของภาคเอกชน จะมีโอกาสในการเข้ารับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมมากกว่านักสังคมสงเคราะห์ของภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักสังคมสงเคราะห์ที่อยู่ในส่วนของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด ซึ่งไม่ค่อยมีโอกาสเข้ารับการอบรมเฉพาะด้าน เพราะนอกจากจะอยู่ต่างจังหวัดแล้ว ลักษณะการทำงานต้องรับผิดชอบช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทุกกลุ่ม เมื่อมีการอบรมเฉพาะด้าน ทางกรมประชาสงเคราะห์จึงให้ความสำคัญกับหน่วยงานในส่วนกลางและสถานสงเคราะห์ที่ให้การช่วยเหลือดูแลเด็กกลุ่มนี้โดยเฉพาะก่อน

พฤติกรรมมารับข่าวสารทั่วไปและการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทารุณกรรมเด็กของนักสังคม

สงเคราะห์

พฤติกรรมมารับข่าวสารทั่วไป พบว่ากลุ่มตัวอย่างจะเปิดรับข่าวสารกันเป็นประจำทุกคน มากบ้างน้อยบ้างขึ้นอยู่กับความสนใจและเวลาว่างของแต่ละคน โดยส่วนใหญ่ นักสังคมสงเคราะห์จะเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุ มีเป็นส่วนน้อยที่อ่านวารสาร นิตยสารทั่วไป และคู่มือทัศน ทั้งนี้ จะใช้เวลาในช่วงเช้าก่อนมาทำงาน และภายหลังการเลิกงานแล้ว รวมถึงช่วงเวลาว่างในวันหยุด

โดยสรุปแล้ว ระยะเวลาเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารแต่ละวันของนักสังคมสงเคราะห์จะอยู่ประมาณ วันละ 1-3 ชั่วโมง ส่วนคอลัมน์หนังสือพิมพ์ และรายการวิทยุโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสนใจจะเป็นภาคข่าว สำหรับรายการบันเทิงจะมีโอกาสดูน้อยมาก หนังสือพิมพ์ที่กลุ่มตัวอย่างชอบอ่านคือ ไทยรัฐ และ มติชน ส่วนโทรทัศน์จะเป็นช่อง 3 ช่อง 7 และไอทีวี รายการวิทยุก็จะเป็นประเภทรายการวิเคราะห์ข่าว และ รายงานสถานการณ์ประจำวัน ทั้งนี้ นิตยสาร วารสาร และสื่ออื่น ๆ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุทัศน์นั้น นักสังคมสงเคราะห์จะไม่ได้อ่านหรือดูเป็นประจำทุกวัน หากจะดูก็ใช้เวลาในช่วงวันหยุด นิตยสารที่อ่านส่วนใหญ่จะเป็น นิตยสารสำหรับผู้หญิง เช่น แพรว ดิฉัน ขวัญเรือน เป็นต้น

พฤติกรรมมารับข่าวสารเกี่ยวกับการทารุณกรรมเด็กของนักสังคมสงเคราะห์ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การเปิดรับข่าวสารด้านการรายงานเหตุการณ์การทารุณกรรมเด็กและการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาด้านวิชาการในการช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรม

นักสังคมสงเคราะห์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคนได้แสดงความเห็นตรงกันว่า ได้รับข่าวสารในลักษณะของการรายงานเหตุการณ์การทารุณกรรมเด็กจากสื่อต่าง ๆ มากกว่าลักษณะการนำเสนอในรูปแบบที่เป็นบทความทางวิชาการต่าง ๆ และสื่อสำคัญที่ให้ข้อมูลในส่วนของการรายงานเหตุการณ์แก่นักสังคมสงเคราะห์มากที่สุดคือ สื่อมวลชนและสื่อบุคคล ทั้งนี้ข่าวสารที่ได้รับจากสื่อมวลชนจะได้จากการอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังวิทยุ และดูโทรทัศน์ ส่วนสื่อบุคคลจะได้จากการรับแจ้งจากผู้ร่วมงาน ครู ตำรวจ ญาติพี่น้อง ผู้สื่อข่าว และพลเมืองดีที่ประสานมาทางโทรศัพท์ และ/หรือการนำตัวเด็กมาพบ

สำหรับข่าวสารที่เน้นเนื้อหาวิชาการจะปรากฏอยู่ในสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ น้อยมาก นักสังคมสงเคราะห์ส่วนใหญ่จะได้รับข่าวสารด้านนี้จากการเข้าอบรม ประชุมหรือสัมมนาที่จัดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการที่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์กับเพื่อนร่วมงาน และวิทยากรในช่วงการอบรม สัมมนา จึงสรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาทางด้านวิชาการในการช่วยเหลือและ

คุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมของนักสังคมสงเคราะห์จะได้จากสื่อเฉพาะกิจมากที่สุด รองลงมาคือ สื่อบุคคล และสื่อมวลชน ตามลำดับ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทารุณกรรมเด็กของนักสังคมสงเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า นักสังคมสงเคราะห์ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเด็กถูกทารุณกรรม ลักษณะการกระทำทารุณกรรม รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุและผลกระทบของเด็กที่ถูกทารุณกรรมได้เป็นอย่างดี ตลอดจนมีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการรับรองสิทธิเด็กพอสมควร แต่มีความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของตนไม่ลึกซึ้ง ทั้งนี้ นักสังคมสงเคราะห์มองว่าลักษณะการทารุณกรรมเด็กมี 4 ประเภท คือ การทารุณกรรมทางด้านร่างกาย จิตใจ ทางเพศ และการปล่อยปละละเลยเด็ก โดยสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์นี้มาจากสภาพปัญหาส่วนตัวของบิดา - มารดา ครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม จารีตประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ ตลอดจนสารเสพติด รวมถึงสาเหตุที่เกิดจากตัวเด็กเอง และการนำเสนอสื่อในรูปแบบที่ยั่วเย้าและกระตุ้นความรู้สึกทางเพศ การลอกเลียนแบบเป็นต้น โดยการกระทำทารุณกรรมด้วยสาเหตุดังกล่าวมีผลกระทบต่อบุคลิกภาพ อารมณ์ จิตใจ ร่างกาย สติปัญญา และพัฒนาการต่าง ๆ ของเด็ก ส่งผลให้เด็กมีอารมณ์ จิตใจ ร่างกาย สติปัญญา และพัฒนาการต่าง ๆ ของเด็ก ส่งผลให้เด็กมีอารมณ์ ซึมเศร้า แยกตัวเอง เหม่อลอย มีอาการทางจิต และมีบาดแผลตามร่างกาย หรืออาจได้รับความกระทบกระเทือนทางสมอง ทำให้มีพัฒนาการช้ากว่าเด็กอื่นเป็นต้น

ในส่วนของการรับรองสิทธิเด็กนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความรู้พอสมควร ในขณะที่มีความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของตนไม่ค่อยชัดเจน หากจำเป็นที่จะต้องใช้กฎหมายประกอบการช่วยเหลือและคุ้มครองเด็ก นักสังคมสงเคราะห์ส่วนใหญ่จะปรึกษาจากผู้มีประสบการณ์และนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องเป็นกรณีไป

กระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารของนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม

นักสังคมสงเคราะห์จะทำการแสวงหาข้อมูลและรับทราบข้อมูลด้านการทารุณกรรมเด็กใน 2 วิธีการ คือ การรับทราบข้อมูลขั้นต้นและการแสวงหาข้อมูลในรายละเอียดเพิ่มเติม โดยในส่วนของ การรับทราบข้อมูลขั้นต้นนั้น จะเริ่มจากการหาข้อมูลจากแหล่งข่าว 4 แหล่งสำคัญ คือ จากสื่อมวลชน จากญาติพี่น้องของผู้ถูกกระทำ และพลเมืองดี จากเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจากวิธีการปฏิบัติงานของตัวนักสังคมสงเคราะห์เอง การรับทราบข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าว นักสังคมสงเคราะห์ส่วนใหญ่จะได้รับแจ้งจากพลเมืองดีและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากที่สุด ในขณะที่การสืบทราบจากการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์มีน้อยที่สุด

สำหรับการแสวงหาข้อมูลในรายละเอียดเพิ่มเติมนั้น จะดำเนินการภายหลังจากการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นแล้ว โดยวิธีการหารายละเอียดเพิ่มเติมของนักสังคมสงเคราะห์จะใช้วิธีการเยี่ยมบ้าน (Home Visit) การลงชุมชน และการให้บุคคลแวดล้อมเด็กมาพบที่ที่ทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ ทั้งนี้การเยี่ยมบ้านและการลงชุมชนของนักสังคมสงเคราะห์ที่มีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แท้จริงของเด็ก โดยสอบถามข้อมูลของเด็กเพิ่มเติมจากบุคคลแวดล้อมเด็ก เช่น ญาติ พี่น้อง เพื่อนบ้าน หรือครู ที่มีความใกล้ชิดกับเด็ก เป็นการเข้าถึงตัวเด็กผู้เสียหาย และดูความเป็นอยู่ของเด็กและครอบครัว ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครอบครัว เพื่อหาข้อมูลที่ระบุถึงสาเหตุที่เด็กถูกกระทำ ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเด็ก เพื่อที่จะนำข้อมูลต่าง ๆ มาประมวลหาแนวทางให้การช่วยเหลือต่อไป

ในกรณีที่หาข้อมูลเพิ่มเติมโดยการให้บุคคลแวดล้อมมาพบที่ทำงานนั้น ก็เพื่อหารายละเอียดต่าง ๆ ในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของเด็ก แต่หากข้อมูลที่ได้ไม่ชัดเจน หรือจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลจากบุคคลอื่นเพิ่มเติม อาจจะต้องทำการวางแผนการเยี่ยมบ้าน และ/หรือลงชุมชน รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานอื่นในการหาข้อมูลเพิ่มเติมที่ต้องการต่อไป

วิธีการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม

ขั้นตอนการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม โดยทั่วไปมี 5 ขั้นตอนคือ 1) การแสวงหาข้อเท็จจริง 2) การพิจารณาหาแนวทางช่วยเหลือ 3) การให้ความช่วยเหลือ 4) การส่งเด็กคืนสู่สังคม และ 5) การประเมินผลติดตามผล ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีกระบวนการวิธีการโดยสรุปดังนี้

1) **การแสวงหาข้อเท็จจริง** เป็นขั้นตอนแรกและสำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งรายละเอียดการปฏิบัติงานในส่วนนี้จะในรูปแบบเดียวกับกระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารข้างต้น อย่างไรก็ตามการหาข้อเท็จจริงของนักสังคมสงเคราะห์นี้ มิได้สิ้นสุดเมื่อมีการดำเนินงานช่วยเหลือในขั้นต่อไป แต่จะมีการแสวงหาข้อเท็จจริงในรูปแบบของกระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้มาซึ่งวิธีการช่วยเหลือที่ถูกต้องและเหมาะสมกับความต้องการของเด็กต่อไป

2) **การพิจารณาหาแนวทางช่วยเหลือ** มีวิธีการดำเนินการใน 2 รูปแบบ คือ การดำเนินการโดยนักสังคมสงเคราะห์เอง และการดำเนินการในรูปแบบทีมสหวิชาชีพ ซึ่งในการดำเนินการในรูปแบบแรกนั้น จะดำเนินการภายหลังจากที่นักสังคมสงเคราะห์ได้รวบรวมข้อเท็จจริงจากแหล่งข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้ว

นักสังคมสงเคราะห์อาจตัดสินใจหาแนวทางช่วยเหลือด้วยตัวนักสังคมสงเคราะห์เอง ซึ่งวิธีการนี้จะกระทำกันมากในส่วนของนักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด และในกรณีที่เด็กอยู่ในภาวะเสี่ยงและเป็นอันตราย ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์ต้องตัดสินใจแยกเด็กทันที

สำหรับการพิจารณาหาแนวทางช่วยเหลือเด็กโดยการประเมินของทีมสหวิชาชีพนั้น จะทำการประเมินร่วมกันโดยแพทย์ นักจิตวิทยา นักกฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ในกรณีที่เด็กถูกกระทำโดยบุคคลในครอบครัว หรือผู้ใกล้ชิด รวมถึงกรณีที่มีปัญหาซับซ้อนยุ่งยาก และกรณีที่ยังไม่แจ้งความดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด โดยอยู่ในขั้นตอนของการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จะประชุมระดมความคิดเห็นกัน โดยศึกษาจากข้อมูลต่าง ๆ ที่แต่ละฝ่ายได้ทำการศึกษาไว้ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการช่วยเหลือเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ กฎหมาย และทิศทางอนาคตของเด็กเป็นระยะ ๆ

3) **การให้ความช่วยเหลือ** ผลการศึกษาพบว่า การให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมของนักสังคมสงเคราะห์ ประกอบด้วย 3 วิธีการใหญ่ ๆ คือ การแทรกแซงเพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การบำบัดฟื้นฟู และการให้ความช่วยเหลืออื่น ซึ่งการแทรกแซงเพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหาค่าเฉพาะหน้าจะเป็นการดำเนินการเพื่อแยกเด็กไว้ในสถานที่ปลอดภัยเป็นการชั่วคราว หรือเป็นการส่งเด็กเข้ารับการรักษายาบาลทางร่างกายและจิตใจ

ในส่วนของ การบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกทารุณกรรม ก็จะเป็นการที่นักสังคมสงเคราะห์นำเด็กที่อยู่ในครอบครัวหรืออยู่ในสถานสงเคราะห์บ้านแรกรับ ไปรับการบำบัดฟื้นฟูทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม กับนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องด้วย ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นผู้ทำการประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการฟื้นฟูเด็กแล้ว นักสังคมสงเคราะห์ยังต้องเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าในการบำบัดฟื้นฟูเด็กไว้อีกทางหนึ่งด้วย

สำหรับการให้ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ก็จะเป็นการให้คำแนะนำปรึกษาตักเตือน การช่วยเหลือในเรื่องเครื่องอุปโภค บริโภค การให้เงินสงเคราะห์เด็กและครอบครัว การติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงการจัดหาครอบครัวอุปการะให้กับเด็ก เป็นต้น

4) **การส่งเด็กคืนสู่สังคม** ในกรณีที่แยกเด็กมาอยู่ที่สถานสงเคราะห์หรือบ้านแรกรับ และได้ทำการช่วยเหลือเด็กตามวิธีการต่าง ๆ ข้างต้นสักระยะหนึ่ง เมื่อเห็นว่าเด็กมีความพร้อมที่จะออกไปใช้ชีวิตปกติใน

สังคมภายนอก นักสังคมสงเคราะห์จะต้องเตรียมความพร้อมของครอบครัวเดิมให้กับเด็ก อย่างไรก็ตามหากเด็กไม่พร้อมที่จะอยู่ในสังคมเดิม นักสังคมสงเคราะห์ต้องพิจารณาหาครอบครัวที่เหมาะสมให้กับเด็กด้วย

5) **การติดตามผลประเมินผล** เป็นขั้นตอนการทำงานขั้นสุดท้ายของนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม โดยนักสังคมสงเคราะห์บางคนยอมรับว่าไม่ค่อยได้ทำการติดตามผลเท่าใดนัก ส่วนใหญ่จะใช้โทรศัพท์ในการสอบถามข่าวคราว หรือประสานกับเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในพื้นที่ให้ดูแลติดตามต่อไป หรือบางครั้งอาจใช้จดหมายโต้ตอบกันระหว่างนักสังคมสงเคราะห์กับเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือ เป็นการติดตามผลประเมินผลอีกวิธีหนึ่งก็ได้ นอกจากนี้อาจใช้วิธีการเยี่ยมบ้านเป็นการติดตาม เมื่อมีโอกาสที่เหมาะสม

ทั้งนี้วิธีการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมของนักสังคมสงเคราะห์ภาครัฐและเอกชน จะมีความแตกต่างกันใน 4 ประการสำคัญคือ 1) นักสังคมสงเคราะห์ภาคเอกชนจะมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานมากกว่าของภาครัฐ เนื่องจากกฎ ระเบียบ และขั้นตอนต่าง ๆ ของภาคเอกชน เปิดโอกาสให้ทำงานได้สะดวกกว่าของภาครัฐ 2) นักสังคมสงเคราะห์ของภาคเอกชนจะให้ความสนใจกับกรับแจ้งหรือสืบทราบเหตุการณ์ทารุณกรรมเด็กจากสื่อมวลชนมากกว่าสื่อมวลชน ในขณะที่ของภาครัฐจะต้องให้ความสนใจครอบคลุมทุกสื่อ 3) นักสังคมสงเคราะห์ภาคเอกชนจะมีประสบการณ์และความชำนาญในการปฏิบัติงานมากกว่าภาครัฐ เพราะทำงานกับกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนเพียงกลุ่มเดียว ในขณะที่นักสังคมสงเคราะห์ภาครัฐต้องทำงานกับกลุ่มเป้าหมายหลากหลายประเภท และ 4) พื้นที่ปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ภาครัฐ จะจำกัดเพียงเขตที่หน่วยงานตนรับผิดชอบ แต่ก็มีบุคลากรและหน่วยงานครอบคลุมในทุกพื้นที่ ในขณะที่นักสังคมสงเคราะห์ภาคเอกชน สามารถดำเนินการในทุกพื้นที่ แต่จำกัดด้วยจำนวนบุคลากร

นอกจากนี้ จากการสังเกตการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์พบว่า หน่วยปฏิบัติหลายแห่งไม่มีห้องสัมภาษณ์และให้คำปรึกษาแก่ผู้รับบริการ (case) ไว้เฉพาะ พื้นที่คับแคบ ไม่เป็นสัดส่วน และมีเสียงรบกวนตลอดเวลา ซึ่งจะมีผลต่อการให้ความร่วมมือของผู้รับบริการด้วย

ปัญหาและความต้องการของนักสังคมสงเคราะห์และของนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม

การแสวงหาข้อมูลข่าวสาร และการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ มีปัญหาการดำเนินงานโดยสรุปดังนี้

1. การขาดความเข้าใจในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ รวมถึงกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยต่อการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมได้ทันเหตุการณ์
2. การขาดแคลนบุคลากร งบประมาณ และยานพาหนะที่เอื้อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน
3. การขาดความเข้าใจในในลักษณะการปฏิบัติงานของหน่วยงานและนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการติดต่อประสานการดำเนินงานทั้งภายในองค์กรเดียวกันและกับหน่วยงานภายนอก
4. การขาดความรู้ ทักษะ และความชำนาญในการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์
5. การไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม ซึ่งทั้งจากตัวเด็กและครอบครัว และบุคคลแวดล้อมเด็ก
6. การขาดสถานที่บำบัดฟื้นฟูสำหรับเด็กที่ถูกทารุณกรรม ซึ่งเป็นสถานที่เฉพาะ
7. การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนที่ไม่ค่อยเหมาะสม โดยเฉพาะในส่วนของ การนำเสนอภาพเด็กและครอบครัว ที่แม้ว่าจะไม่ให้เห็นใบหน้าที่แท้จริงหรือใช้นามสมมติก็ตาม แต่เนื้อหาข่าวก็รายงานถึงสถานที่เกิดเหตุโดยละเอียด เด็กจึงได้รับผลกระทบจากการนำเสนอในรูปแบบดังกล่าว ส่งผลถึงการบำบัดฟื้นฟูสภาพจิตใจเด็กให้มีความยากลำบากมากขึ้น
8. การขาดข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงและสาเหตุที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเด็ก รวมถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทางวิชาการที่เอื้อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์
9. การขาดโอกาสเข้าร่วมการอบรม/สัมมนา ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมของนักสังคมสงเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของนักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนผู้บริหารของหน่วยงานด้านสวัสดิการสังคมและตัวแทนนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นดังนี้

1. รัฐควรจัดให้มีสถานที่พัก และบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกทารุณกรรมเป็นสถานที่เฉพาะ
2. รัฐควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมของภาครัฐเพิ่มมากขึ้น โดยหน่วยงานของรัฐอาจลดบทบาทของตัวเองลงโดยเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และเป็นผู้ควบคุมนโยบาย ตลอดจนเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานด้านนี้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้มอบการบริหารจัดการให้ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ
3. นักสังคมสงเคราะห์ควรมีการทำงานในเชิงป้องกัน ด้วยการทำงานเชิงรุกเข้าไปในพื้นที่ และส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชนเข้มแข็ง สามารถดูแลช่วยเหลือกันเองได้

4. ความมีกฎหมายแจ้งเหตุ (Reporting Law) เพื่อช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม และคุ้มครองบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในการรายงานเหตุการณ์และการให้ความช่วยเหลือเด็ก

5. สื่อมวลชนควรมานำเสนอข่าวสารใน 2 ลักษณะ คือ การรายงานเหตุการณ์ สถานการณ์ และนำเสนอถึงวิธีการกระบวนการป้องกันแก้ไขปัญหา เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบสาเหตุที่แท้จริง และต้องการที่จะเข้าร่วมแก้ไขปัญหาลำนี้ด้วย

5.2 การอภิปรายผล

กระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารของนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม

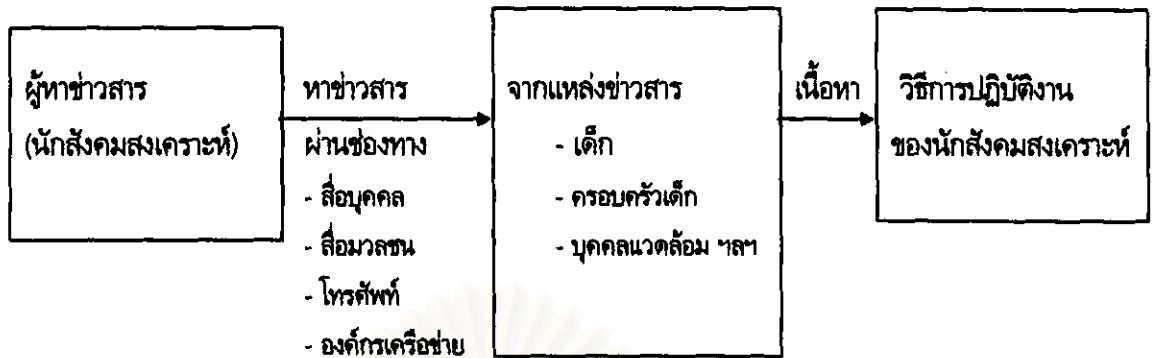
กระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารและวิธีการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ โดยสรุปแล้ว จะเริ่มจากการที่นักสังคมสงเคราะห์รับทราบข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะจากสื่อบุคคล ด้วยการรับแจ้งเหตุจากพลเมืองดีและบุคคลที่เกี่ยวข้อง และจากสื่อมวลชนด้วยการนำเสนอในหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุ เมื่อนักสังคมสงเคราะห์ได้รับข้อมูลเบื้องต้นแล้ว จะทำการหาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะการกระทำ สาเหตุ การกระทำ ประวัติเด็ก ประวัติครอบครัว ฯลฯ จากบุคคลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นจากตัวเด็กเองหรือบุคคลแวดล้อม ดังนั้นข้อมูลในส่วนนี้จะเป็ข้อมูลที่ได้จากสื่อบุคคลเป็นหลัก หลังจากนั้นนักสังคมสงเคราะห์จะพิจารณาหาทางช่วยเหลือเด็กโดยการรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ได้จากการแสวงหาของตัวนักสังคมสงเคราะห์เอง และข้อมูลที่ได้จากนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ทั้งของแพทย์ นักจิตวิทยา รวมถึงนักกฎหมาย ฯลฯ และในส่วนของการช่วยเหลือน้ำบาดพื้นฟู นักสังคมสงเคราะห์ยังต้องหาข้อมูลความคืบหน้าในการรักษา เพื่อประกอบการพิจารณาส่งเด็กคืนสู่สังคม รวมถึงเมื่อเด็กพ้นจากความดูแลแล้ว นักสังคมสงเคราะห์ก็ยังคงต้องการข้อมูลความเป็นอยู่ของเด็ก เพื่อเป็นการติดตามผลประเมินผลด้วย ดังนั้นการแสวงหาข้อมูลข่าวสารของนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมจะมีอยู่ตลอดเวลา และมีอยู่ในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน

บทบาทที่สำคัญบทบาทหนึ่ง และเป็นบทบาทแรกของนักสังคมสงเคราะห์ ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมคือ บทบาทในการแสวงหาข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมของเด็กและบุคคลแวดล้อมเด็ก และการหาข้อมูลต่าง ๆ ของนักสังคมสงเคราะห์นี้ ไม่ได้หาจากสื่อใดสื่อหนึ่งเพียงสื่อเดียว แต่ต้องประมวลจากหลายสื่อประกอบกัน ไม่ว่าจะเป็นจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล หรือสื่อเฉพาะกิจ และหากไม่มีข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ เหล่านี้ นักสังคมสงเคราะห์ก็ไม่สามารถที่จะหาวิธีการช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับความต้องการของเด็ก

ดังนั้นการดำเนินการแสวงหาข้อมูลของนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม จึงมีลักษณะเป็น กระบวนการ ดังที่ วิลเลียม ชโรด และแดน ไวอิค (William Schrode and Dan Voich, 1974 : 124-133) ได้อธิบายไว้ว่า คุณสมบัติพื้นฐานของกระบวนการที่เป็นระบบ จะต้องเป็นพฤติกรรมที่มีวัตถุประสงค์ (Purposive behavior) มีความเป็นองค์รวม (Wholism) มีการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่เข้ามา (input) ในกระบวนการ ให้เป็นผลอย่างใดอย่างหนึ่ง (output) และแต่ละองค์ประกอบในกระบวนการต้องมีความสัมพันธ์กัน (Interrelateness)

ทั้งนี้ การแสวงหาข้อมูลของนักสังคมสงเคราะห์มีวัตถุประสงค์ในเชิงพฤติกรรม โดยกระทำเพื่อหาวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมแต่ละราย ซึ่งจะมามีวิธีการที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของปัญหา สาเหตุ ที่ทำให้เกิดการกระทำ ตลอดจนผลกระทบจากการถูกกระทำของแต่ละบุคคล โดยการแสวงหาข้อมูลนี้จะมีลักษณะเป็นองค์รวมตั้งแต่ ผู้ทาสืบสาร ซึ่งได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ พยายามหาข้อมูลข่าวสารโดยผ่านช่องทางที่เป็นสื่อมวลชน เช่น การนำเสนอเหตุการณ์ทารุณกรรมเด็กในหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ หรือจากช่องทางที่เป็นสื่อบุคคล เช่น พลเมืองดี หรือผู้เกี่ยวข้องโทรศัพท์แจ้งเหตุเข้ามา เพื่อไปหาแหล่งข่าวสารที่แท้จริงคือ เด็ก และบุคคลแวดล้อม และเมื่อได้เนื้อหาข้อมูลจากเด็กกับบุคคลแวดล้อมแล้ว นักสังคมสงเคราะห์จึงสามารถสรุปหาวิธีปฏิบัติงาน เพื่อช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมได้ ซึ่งนั่นคือ การเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เข้ามา โดยนักสังคมสงเคราะห์จะทำการแปลความหมายจากสารที่ได้รับว่าสาเหตุที่เด็กถูกกระทำมีอะไรบ้าง แล้วจึงมาประมวลสรุปหาแนวทางช่วยเหลือ

อย่างไรก็ตาม หากกระบวนการดังกล่าวข้างต้น ขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป ก็จะไม่บังเกิดผล เช่น นักสังคมสงเคราะห์ได้รับแจ้งเหตุการณ์ทารุณกรรมเด็ก ณ จุดแห่งหนึ่ง แต่นักสังคมสงเคราะห์ไม่พบแหล่งข่าวที่สำคัญ คือ ตัวเด็ก วิธีการปฏิบัติงานก็ไม่เกิดขึ้น ขาดความเป็นกระบวนการ นอกจากนี้ กระบวนการแสวงหาข่าวสารของนักสังคมสงเคราะห์ ยังมีความสัมพันธ์กันในแต่ละองค์ประกอบ ถ้าองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเกิดความเปลี่ยนแปลงจะมีผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่นด้วย เช่น การได้รับข้อมูลเด็กจากครอบครัวที่แตกต่างไปจากข้อมูลที่ได้จากครู หรือเพื่อนบ้าน วิธีการช่วยเหลือเด็กก็ต้องปรับเปลี่ยนไปให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ทั้งนี้สามารถสรุปความสัมพันธ์ขององค์ประกอบกระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมได้ดังนี้

ยิ่งไปกว่านั้น การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่านักสังคมสงเคราะห์จะเลือกรับสารตามความสนใจของตัวเอง เห็นได้ชัดจากการที่กลุ่มตัวอย่างบางคนแสดงความคิดเห็นไว้ว่าจะเลือกอ่านข่าวที่เกี่ยวข้องกับการทารุณกรรมเด็กก่อนข่าวอื่น ๆ เพื่อวางแผนการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเองต่อไป ซึ่งตรงตามแนวคิดเรื่อง การเปิดรับข่าวสารที่พีระ จิระโสภณ (2531) กล่าวว่าบุคคลจะไม่รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านมาสู่ตนทั้งหมด แต่จะเลือกรับเพียงบางสิ่งซึ่งคิดว่ามีประโยชน์ต่อตน และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้

นอกจากนี้การที่กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสนใจกับข่าวการทารุณกรรมเด็กมากกว่าข่าวสารด้านอื่น ๆ ก็ยังเป็นการสนับสนุนทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งระบุว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันในตัวบุคคล จะทำให้ผู้รับสารแต่ละคนมีความสนใจต่อข่าวสารที่แตกต่างกันด้วย (De Fleur, อังในพิชนี เศษจรรยา และคณะ, 2538)

วิธีการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม

จากการศึกษาพบว่าขั้นตอนการดำเนินงานของนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม ทั้ง 5 ขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริง การพิจารณาหาแนวทางช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือ การส่งเด็กคืนสู่สังคมและการประเมินผลติดตามผล ในทุกขั้นตอนนั้นนักสังคมสงเคราะห์ไม่ได้ดำเนินการแต่เพียงวิชาชีพเดียวโดยลำพัง ทุกขั้นตอนจะมีการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ซึ่งวิธีการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ในลักษณะนี้ จะมีลักษณะที่เป็นทั้งการดำเนินการประสานความช่วยเหลือจากหลายสาขาวิชาชีพ (Interdisciplinary) และการช่วยเหลือแบบประชุมทีมสหวิชาชีพ (Multidisciplinary Team) ซึ่งสอดคล้องกับโครงการนำร่องความร่วมมือเพื่อคุ้มครองเด็กจากการถูกละเมิดสิทธิด้วยการทำงานแบบสหวิชาชีพ (2541) ที่ได้นำเสนอไว้ โดยระบุว่า การประสานความช่วยเหลือจากหลายสาขาวิชาชีพ เป็นวิธีการประสานงานให้ได้ข้อมูลรอบด้านเพื่อใช้ประกอบการช่วยเหลือเด็ก โดยไม่จำเป็นต้องมีการประชุม ใช้ในกรณีที่มี

การละเมิดสิทธิเด็กที่ไม่ซับซ้อน ในขณะที่การช่วยเหลือแบบประชุมทีมสหวิชาชีพนั้นผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องเข้าประชุม เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือเด็ก ซึ่งวิธีการนี้จะใช้ดำเนินการ เมื่อเด็กถูกบุคคลในครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิดที่มีอำนาจปกครองดูแลเด็กตามกฎหมายเป็นผู้ละเมิดสิทธิ หรือบุคคลเหล่านั้นมีส่วนรู้เห็นหรือปกป้องผู้ที่ละเมิดสิทธิเด็ก หรือกรณีที่มีปัญหาซับซ้อนยุ่งยาก

ทั้งนี้การปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กด้วยวิธีการขั้นตอนดังที่ได้ศึกษามา จึงเป็นการทำงานที่ทำขึ้นอย่างเป็นทางการ และมีระเบียบแบบแผนเพื่อช่วยเหลือให้เด็กสามารถใช้ชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ตามแนวคิดด้านงานสวัสดิการเด็กที่ ครีห์ทิม พานิชพันธ์ (2537 : 20-30) กล่าวไว้ว่า สวัสดิการเด็กเป็นบริการที่เกิดขึ้นเพื่อป้องกัน บำบัด ขจัดปัญหาที่เกิดจากความยุ่งยาก อันเนื่องมาจากการที่บิดา - มารดา หรือผู้ปกครองเด็ก ทำหน้าที่ไม่ครบถ้วน จนก่อให้เกิดปัญหาการทารุณกรรมเด็ก เพื่อช่วยให้เด็กอาศัยอยู่ในครอบครัวของตนหรือครอบครัวอุปการะได้อย่างมีความสุขด้วยบริการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ทั้งด้านการให้คำปรึกษา การบำบัดฟื้นฟู การช่วยเหลือทางการเงิน และการอุปการะเด็กในสถานสงเคราะห์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาพบว่า นักสังคมสงเคราะห์มีประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมหลายด้าน และมีความต้องการที่จะให้การทำงานด้านนี้มีประสิทธิภาพขึ้นในหลายประเด็น อาทิ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการไม่เข้าใจในตัวกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ปัญหาเรื่องความเบื้อหนาย และการขาดความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ รวมถึงปัญหาการขาดแคลนสถานที่บำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกทารุณกรรม เป็นสถานที่เฉพาะแยกจากเด็กประเภทอื่น รวมถึงปัญหาสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินงาน ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร งบประมาณ และปัญหาที่เกิดจากการประสานงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัญหาที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรรย์ยา นิตย์สุวรรณ (2537) และสมลักษณ์ ขนอม (2537) ที่พบว่าปัญหาที่ทำให้การช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกทารุณกรรมทำไม่ได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากการขาดแคลนงบประมาณ และการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ดีนัก ประกอบกับจำนวนนักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานด้านนี้มีน้อย ดังนั้นบุคคลที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม จึงต้องมีการประสานการทำงานอย่างใกล้ชิด ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี และเพิ่มจำนวนนักสังคมสงเคราะห์ด้านนี้ให้เพียงพอกับปริมาณงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ประเด็นสำคัญที่พบจากการศึกษาในครั้งนี้อีกหนึ่งประเด็น ได้แก่ การที่นักสังคมสงเคราะห์แสดงความคิดเห็นว่า ในทางปฏิบัติแล้วกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สามารถคุ้มครองเด็กได้ และยังไม่มีความเหมาะสมอีกหลายประการ เพราะนอกจากพ่อแม่เลี้ยงคงมีสิทธิขาดในตัวลูกแล้ว กระบวนการทางกฎหมายยังเป็นกระบวนการที่ทำร้ายจิตใจเด็กที่ถูกทารุณกรรมเพิ่มมากขึ้นอีก ด้วยการให้เด็กต้องไปขึ้นศาลแบบผู้ใหญ่ ไป

เผชิญหน้ากับผู้กระทำผิดในศาล ซึ่งเป็นการไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง ทั้งนี้ประเด็นความคิดเห็นดังกล่าวตรงกับผลการศึกษาของ เชมจุฑา สุวรรณจินดา (2540) ที่ได้ศึกษาไว้ในเรื่องกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กับการคุ้มครองสิทธิเด็กผู้เสียหาย และพบว่า กระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันที่ใช้เพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดในคดีอาญาเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับผู้เสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายที่เป็นผู้ใหญ่ โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพของผู้เสียหายที่เป็นเด็ก ทำให้เด็กได้รับความกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจ เป็นการซ้ำเติมให้เด็กได้รับความทุกข์ทรมานเพิ่มขึ้น

ยิ่งไปกว่านั้นนักสังคมสงเคราะห์และผู้เกี่ยวข้องยังมีความเห็นว่า การนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการทารุณกรรมเด็กในปัจจุบันยังไม่ค่อยเหมาะสม โดยเฉพาะการนำเสนอภาพข่าวของเด็กที่ถูกทารุณกรรมและครอบครัวตลอดจนการรายละเอียดที่อยู่ของเด็ก ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ พรรณราย พิทักษ์พงศ์ (2539) ที่นำเสนอเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเด็กที่เป็นข่าวในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า หนังสือพิมพ์ภาษาไทยนำเสนอประเด็นความรุนแรงทางเพศในปริมาณสูงสุด และสำนักภาษานำเสนอไปในทิศทางที่เป็นลบ

นอกจากนี้ผลการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า การนำเสนอข่าวสารที่เป็นลักษณะการให้ข้อมูลเชิงวิชาการด้านเด็กที่ถูกทารุณกรรมยังมีน้อยมาก ซึ่งผลการศึกษาของ จ่านวรรจ เขตบรรพต (2534) ที่ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์บทบาทหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็ก และการสำรวจความคิดเห็นของหน่วยงานพัฒนาเด็กที่มีต่อการเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็กในหนังสือพิมพ์ พบว่า หน่วยงานพัฒนาเด็กมีความคาดหวังที่จะให้หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็กในปริมาณที่มากกว่าที่เป็นอยู่ และมีความต่อเนื่องมากกว่านี้

สำหรับความต้องการของนักสังคมสงเคราะห์ที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในส่วนของรูปแบบการนำเสนอข่าวการทารุณกรรมเด็ก ควรจะนำเสนอในลักษณะที่ทำให้ผู้รับสารเกิดความตระหนักว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมนี้เป็นปัญหาของทุกคน และทุกคนเกิดความรู้สึกอยากจะทำอะไรบางอย่างเพื่อช่วยแก้ไขปัญหานั้น นอกจากนี้นักสังคมสงเคราะห์และผู้เกี่ยวข้องยังมีความคิดเห็นว่า การนำเสนอของสื่อ นอกจากจะเป็นการรายงานเหตุการณ์แล้ว ควรมีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุปัญหาที่เกิดขึ้น วิธีการแก้ไขปัญหานั้นมีอะไรบ้าง ตลอดจนจุดยุติของปัญหาอยู่ตรงไหน และจะทำได้อย่างไร เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจในปัญหาที่ถูกต้อง ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และต้องการที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหานั้น ดังที่ คาทซ์และลาซาร์เฟลด์ (Katz and Lazarsfeld, 1955 : 27) ระบุว่าสื่อมวลชนจะมีความสำคัญในขั้นตอนการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และอาจมีผลบ้างในการสร้างทัศนคติในเรื่องที่บุคคลไม่รู้จักมาก่อน

ความต้องการที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้เชี่ยวชาญและนักสังคมสงเคราะห์คือ ความต้องการที่จะให้มีกฎหมายแจ้งเหตุ (Reporting Law) เพื่อให้ความคุ้มครองกับผู้ปฏิบัติงานที่ระบุให้เป็นบุคคลที่ต้องให้ความร่วมมือช่วยเหลือเมื่อพบเห็นเหตุการณ์ทารุณกรรมเด็ก เป็นความต้องการที่ตรงกับผลการศึกษาของวัชรินทร์ บัจเจกวิญญูสกุล (2532) เรื่องมาตรการป้องกันการทารุณกรรมเด็กที่สังคมคาดหวัง โดยวัชรินทร์ บัจเจกวิญญูสกุลได้เสนอความคิดเห็นว่า ควรออกกฎหมายให้นักวิชาชีพบางประเภท เช่น แพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ ฯลฯ มีการรายงานการกระทำทารุณกรรมเด็ก ในกรณีที่มีพบเห็น หรือได้รับการรักษา หรือช่วยเหลือ

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหา

1. ผลการศึกษาวิจัยพบว่า นักสังคมสงเคราะห์ยังขาดทักษะ ความชำนาญ และความรู้ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม ดังนั้นเพื่อให้ นักสังคมสงเคราะห์ได้มีโอกาสพัฒนาตัวเอง และเพิ่มมาตรฐานการทำงานของตน นักสังคมสงเคราะห์โดยเฉพาะในส่วนของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด ควรได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรม หรือสัมมนาเกี่ยวกับการดำเนินงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม ในรูปแบบของการประสานงานระหว่างหน่วยงาน หรือการทำงานแบบสหวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ควรให้หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรง เช่น กองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และกองฝึกอบรมของกรมประชาสงเคราะห์ เข้ามามีส่วนรับผิดชอบดำเนินการในครั้ง นี้ เพื่อให้ นักสังคมสงเคราะห์กลุ่มดังกล่าว ได้รับทราบและเรียนรู้รูปแบบการปฏิบัติงานในแนวทางข้างต้น และเกิดแนวคิดที่จะนำไปปรับใช้กับการทำงานด้านนี้และด้านอื่น ๆ ในหน่วยงานต่อไป

นอกจากจะเพิ่มทักษะความชำนาญของตนจากการเข้ารับการอบรม/สัมมนาแล้ว นักสังคมสงเคราะห์ยังสามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้นด้วยการอ่านเอกสาร หรือวารสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

2. ผลการศึกษาวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่อื่นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายคน ซึ่งไม่ได้ปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมโดยตรง มีความเข้าใจในลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติกับเด็กดังกล่าวน้อยมาก หน่วยงานต้นสังกัดจึงควรจัดการอบรมให้เจ้าหน้าที่อื่นได้รับรู้ รับทราบเกี่ยวกับวิธีการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม ตลอดจนข้อจำกัดและความต้องการของเด็กกลุ่มดังกล่าว เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทุกคนมีการปฏิบัติต่อเด็กที่ถูกทารุณกรรมและญาติอย่างเหมาะสม

3. ผลการศึกษาวิจัยยังพบอีกว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ คຸ່ມครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกทารุณกรรม ซึ่งใช้อยู่ในขณะนี้ คຸ່ນข้างล้าสมัย ไม่ทันเหตุการณ์ ผู้เกี่ยวข้องจึงควรเร่งทำการแก้ไขปรับปรุง และผลักดันให้กฎหมายบางฉบับที่ได้เสนอปรับปรุงแก้ไขไปแล้ว เช่น ร่างพระราชบัญญัติเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่) พ.ศ..... (สืบพยานเด็ก) และพระราชบัญญัติสงเคราะห์คຸ່ມครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติเด็ก มีผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว

4. นักสังคมสงเคราะห์ส่วนใหญ่จะทราบเหตุ เรื่องการทารุณกรรมเด็กภายหลังจากที่เหตุเกิดแล้ว อันเป็นการทำงานในเชิงตั้งรับ ดังนั้น หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบในการช่วยเหลือและคຸ່ມครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกทารุณกรรม ควรจัดให้มีหน่วยสนับสนุน ซึ่งประกอบด้วยนักสังคมสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่อื่น เข้าไปทำการตรวจเฝ้าแพรวความรูเรื่องการทารุณกรรมเด็ก ตลอดจนการป้องกันแก้ไขปัญหาในแหล่งชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว และเป็นหูเป็นตาสอดส่องดูแลป้องกันมิให้เกิดการทารุณกรรมเด็กในพื้นที่นั้น ๆ หรือหากมีการทารุณกรรมเด็กเกิดขึ้น คนในพื้นที่ก็จะสามารถแจ้งเจ้าหน้าที่และนักสังคมสงเคราะห์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทันท่วงที โดยอาจจะประสานการปฏิบัติงานดังกล่าวกับองค์กรระดับชุมชน เช่น ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือองค์กรชุมชนอื่นที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ

5. ขณะนี้ยังไม่มียุทธศาสตร์เฉพาะสำหรับเด็กที่ถูกทารุณกรรมเข้าไปพักในระหว่างการบำบัดฟื้นฟู ดังนั้น รัฐบาลควรจัดให้มีสถานที่พักและบำบัดฟื้นฟูแก่เด็กกลุ่มนี้แยกเฉพาะไม่ปะปนกับกลุ่มเด็กผู้ด้อยโอกาสประเภทอื่น เพื่อให้การช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมมีการดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมตามหลักวิชาการ

6. หน่วยงานของรัฐควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณแก่หน่วยงานภาคเอกชนที่ต้องการทำงานด้านนี้เข้ามาดำเนินการ โดยรัฐเป็นผู้กำกับดูแลในส่วนของนโยบายและเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7. รัฐควรรอกกฎหมายแจ้งเหตุ (Reporting Law) เพื่อให้ทันวิชาชีพที่เกี่ยวข้องได้มีการรายงานการกระทำทารุณกรรมเด็กในกรณีที่พบเห็น หรือให้การรักษาและช่วยเหลือได้ทันที ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้ทั้งนักกฎหมาย แพทย์ ตำรวจ และนักสังคมสงเคราะห์ทำงานได้อย่างสะดวกและรวดเร็วแล้ว ยังทำให้มีความมั่นใจในการปฏิบัติงานด้านนี้เพิ่มมากขึ้นด้วย

8. สื่อมวลชนควรสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักวิชาชีพและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องประกอบการนำเสนอข่าวสารเรื่องการทำรุนแรงเด็ก จะทำให้ผู้รับสารได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในเรื่องของสาเหตุที่เกิดขึ้น หรือวิธีการที่จะป้องกันเหตุการณ์เหล่านั้น รวมทั้งเกิดความระมัดระวังมิให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นกับตัวเองและคนในครอบครัวของตนด้วย

9. นักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทำรุนแรงควรรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในการช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และนำเสนอเผยแพร่ข่าวสารที่เกี่ยวข้องข้อเท็จจริง และสาเหตุเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเด็กในสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ในลักษณะของบทความ สารคดี หรือรายการสารคดีให้เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ การนำเสนอข่าวสารข้อมูลนี้สามารถทำโดยแทรกไปกับรายการประจำของสถานีวิทยุโทรทัศน์ หรือคอลัมน์หนังสือพิมพ์โดยการประสานข้อมูลให้กับเจ้าของรายการ หรือเจ้าของคอลัมน์ดังกล่าว เพื่อทำการถ่ายทอดข้อมูลนี้ในส่วนที่รับผิดชอบต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ถูกทำรุนแรงมากขึ้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องต่าง ๆ โดยจะเสนอแนะแนวทางเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

1. เนื่องจากการทำงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทำรุนแรงเป็นการทำงานร่วมกันจากหลายสาขาวิชาชีพ แต่การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักสังคมสงเคราะห์เพียงวิชาชีพเดียว ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปสู่การสรุปผลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงควรทำการศึกษามูลการปฏิบัติงานของแพทย์ นักกฎหมาย นักจิตวิทยา ตำรวจ และ/หรือครู เพื่อสะท้อนมุมมองวิธีการปฏิบัติงานของวิชาชีพอื่นในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทำรุนแรง ที่ทำให้มองเห็นบทสรุป และมีความเข้าใจในบริบทต่าง ๆ ของการปฏิบัติงานด้านนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงวิธีการปฏิบัติงานในขั้นตอนต่างๆของนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทำรุนแรงในภาพรวม การศึกษาครั้งต่อไปอาจจะทำการศึกษาในรายละเอียดข้อมูลของขั้นตอนต่าง ๆ โดยเฉพาะในส่วนของการแทรกแซงของสังคมเมื่อพบแนวโน้มที่จะทำให้เกิดการละเมิดสิทธิเด็ก และกระบวนการในการบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกทำรุนแรง เป็นต้น

3. กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างของนักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานในหลากหลายองค์กร ทั้งของภาครัฐและเอกชน ทั้งที่เป็นนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ชุมชน และนักสังคมสงเคราะห์ทั่วไป ทำให้มีข้อมูลที่หลากหลาย และไม่มากพอที่จะนำไปสู่การสรุปให้เป็น

ภาพรวมที่ครอบคลุมการปฏิบัติงานในรายละเอียดของนักสังคมสงเคราะห์ในแต่ละสาขา หรือทุกหน่วยงานได้ ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไป อาจใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่และเจาะลึกในแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มของนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ของศูนย์บริการสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร หรือนักสังคมสงเคราะห์ของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด เพื่อให้ได้ความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น

4. ความรู้การศึกษาเพิ่มเติมถึงรูปแบบ วิธีการ และความเป็นไปได้ ในการนำรูปแบบของการทำงานแบบสหวิชาชีพมาใช้ในส่วนการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมของสายงานประชาสงเคราะห์จังหวัด เนื่องจากนักสังคมสงเคราะห์ในสายงานนี้ มีประสบการณ์การทำงานในลักษณะดังกล่าวค่อนข้างน้อย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย